

En god byggd miljö ger livskraft

Målen för regeringsprogrammet 2011-2015

Finlands Kommunförbund
Samhälle, teknik och miljö

Sisällysluettelo

1	Markanvändning	4
2	Trafik	5
3	Kollektivtrafik	7
4	Boende	8
5	Byggnadstillsyn	10
6	Miljö	12
7	Avfallshantering	14
8	Infra	16
9	Klimat och energi	19
10	Elektroniska tjänster och datasystem	21

1 Till läsaren

Kommunförbundets enhet för samhälle, teknik och miljö har följande mål för regeringsprogrammet och med dem fördjupas Kommunförbundets gemensamma mål för regeringsprogrammet som förbundsstyrelsen har godkänt.

En god och fungerande byggd miljö garanterar livskraft i regionerna och kommunerna och en smidig vardag för medborgarna. Det är vår förhoppning att detta kommer att synas i den nya regeringens program.

Leena Karessuo, direktör
Samhälle, teknik och miljö
leena.karessuo@kommunforbundet.fi
tfn (09) 771 2571

2 Markanvändning

Samarbetet mellan stadsregionerna främjas

Livskraftiga stadsregioner har stor betydelse för hela landet. Staten bör främja samarbetet mellan stadsregionerna bland annat genom metropolpolitik och avsiktsförklaringar med de största städerna.

Kommunernas metoder att styra markanvändningen särskilt i större stadsregioner bör utvecklas. Samordningen av markanvändning, boende, trafik och tjänster i regionerna kräver mångsidiga verktyg för skiftande situationer. Styrningen av byggandet i gränsområden till växande stadsregioner behöver också bättre redskap, bland annat preciserade kriterier för områden i behov av planering.

Kommunernas betingelser att bygga ett hållbart samhälle förbättras

Markanvändningen styrs av samma bestämmelser både i stora växande städer och i landsbygdslika kommuner med avfolkning. Lagstiftningen om markanvändningen bör utvecklas så att den identifierar olika områdens olika behov av styrning.

Kompletteringsbyggande bör underlättas genom en smidigare planläggning. Behovet av utredningar har svällt ut för mycket och bör därför bättre än i dag ställas i proportion till de fakta som planeringen verkligen behöver. Kraven på innehållet i planerna bör utvecklas så att de i högre grad ger akt på frågor som inställer sig i planeringsfaserna, bland annat frågan om en enhetligare samhällsstruktur.

Partnerskapsprojekt mellan offentliga och privata aktörer bör ges mera spelrum. Förfarandet att utse ett eller flera områden till utvecklingsområde enligt markanvändnings- och bygglagen bör göras flexibla så att kommunerna får bättre betingelser att utnyttja förfarandet i sina utvecklingsprojekt. Det ska också utredas hur staten kan medverka i praktiken.

Landskapsplanläggningen bör i fortsättningen bättre kunna svara mot olika slags aktuella styrbehov, ett av dem är förläggningen av detaljhandelsenheter eller affärer. Processerna kring landskapsplanen måste bli smidigare och samarbetet mellan förbunden och miljöförvaltningen måste utvecklas. Likaså bör det utredas om skyldigheten att underställa landskapsplanen kunde frångås.

Områdesarkitektverksamheten i små kommuner fortsätter

Områdesarkitektverksamheten har visat sig vara en viktig resurs för små kommuner i planläggningen och utvecklingen av närsamhällen. Verksamheten är möjlig genom att staten ger stöd och kommunerna i regionen satsar ekonomiskt. Områdesarkitektverksamheten ska befästas genom lag.

Närmare upplysningar: Ritva Laine, tfn (09) 771 2490,
ritva.laine@kommunforbundet.fi

3 Trafik

Trafikleder ska fungera – staten ska ta sitt ansvar

När det gäller utvecklingen av trafiklederna bör den statliga finansieringen tryggas långsiktigt och bindande utgående från att kostnaderna inte skyfflas över på kommunerna. För Finlands utveckling och den kommunala ekonomin är det angeläget att staten tar sitt ansvar för trafiken och för att anslagen för byggande och inte minst underhåll av trafikleder är tillräckliga. Staten ansvarar för underhållet av väg- och bannätet och tillgången på trafik tjänster. Kommunerna har sitt eget lagstadgade ansvar för service och infrastruktur, och de ska inte behöva delta i statens trafikprojekt. Det behövs en trafikpolitisk redogörelse för att det övergripande trafiksystemet ska kunna utvecklas och uppgifterna rangordnas.

Underhållet av trafiklederna och hanteringen av reparationsskulden kräver allt större satsningar. Ett nytt trafiknät och all den teknik som anknyter till det kräver likaså att underhållet sköts. Särskilt de tekniska styr- och informationssystemen på järnvägarna måste uppdateras och fås att fungera. Statens budgetpraxis bör utvecklas för att trygga smidiga investeringar och tillräckliga årliga underhållsresurser. Här kommer ett eventuellt anlåtande av Infra Oy eller extern finansiering till rimligt pris in i bilden. Anslagen ska vara indexbundna.

Landsvägsnätet av lägre klass och de enskilda vägarna omfattas av trafiknätet, och underhållet av vägarna är viktigt för både invånarna och näringslivet. Lagen om enskilda vägar bör totalrevideras och ansvaret för underhållet av enskilda vägar bör slås fast. Det gäller också frågan om de kommunala vägnämndernas uppgifter kan överföras på Lantmäteriverket.

Fungerande kommunikationer stärker kommunernas och regionernas livskraft

De mångskiftande kommunerna och områdena ska få bättre möjligheter att bygga en livskraftig omvärld och upprätthålla konkurrenskraften. Målet kan nås om trafiksystemet är sådant att områdena kan utnyttja sina specifika förhållanden, naturresurser och andra fördelar fullt ut. Dessutom bör det skapas klarhet i statens respektive kommunernas ansvar när det gäller byggandet och underhållet av trafikinfrastrukturen.

En fungerande och modern infrastruktur är en nödvändig förutsättning för regional utveckling. Det behövs fungerande riksomfattande väg- och järnvägsnät som är i gott skick, och dessutom bredbandsnät. Tack vare det nuvarande bredbandsprogrammet kommer en god regional täckning att nås i mitten av decenniet. Men för att den ska bibehållas krävs omfattande insatser som påverkar marknaden, exempelvis att stamnätet för telekommunikation eventuellt överförs på en enda nationell aktör.

Även om befolkningen söker sig till centrumområden av varierande storlek, bör också vägnätet av lägre klass hållas i skick så att det tjänar invånarna och näringslivet i regionen. Eftersom den offentliga ekonomin också framöver kommer att vara stram,

måste både staten och kommunerna förnya sig och ta fram oprövade, effektiva verksamhetsformer. Undersökningsverksamheten inom trafikbranschen bör främjas.

Genom bruksskatt och avgifter kan man styra färsätten i en hållbarare riktning som innefattar fordon med låga utsläpp. Intelligent trafik ska lyftas fram i sammanhanget. Rådgivning och vägledning har här sin givna plats. När det gäller att utveckla tekniska energilösningar och energieffektivitet för fordon erkänns Finlands möjligheter att påverka eller genomföra egna utvecklingsprojekt.

Närmare upplysningar: Silja Siltala, tfn (09) 771 2104,
silja.siltala@kommunforbundet.fi

4 Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken underhålls och utvecklas på sikt

När det gäller utvecklingen av kollektivtrafiken bör den statliga finansieringen tryggas långsiktigt och bindande utgående från att kostnaderna inte skyfflas över på kommunerna. Ett tydligt politiskt beslut om huvudprinciperna för statligt stöd för kollektivtrafiken bör tas och anslag enligt beslutet bör reserveras både i budgetramarna och i de egentliga budgetarna.

Kollektivtrafiken är en viktig del av Finlands trafiksystem och klimatmål. Den bör också framöver upprätthållas främst med offentliga medel. Finansieringen av kollektivtrafiken och statens ansvar att upprätthålla basservicenivån kräver ett långsiktigt och bindande koncept som kommunerna kan utgå från i sina egna stödbeslut. Staten bör förbinda sig att betala minst hälften av det gemensamt bestämda underskottet för kollektivtrafiken. I stomtrafiken inom fjärrtrafiken på landsbygden bör andelen vara ännu större för att en tillräcklig servicenivå och ett täckande servicenät ska bibehållas. Staten kan påverka också på andra sätt, exempelvis genom att med skatte- och kostnadslättnader stöda produktionen, upphandlingen av miljövänlig materiel och användningen av förnybara bränslen inom kollektivtrafiken.

Statens satsningar behövs för att kollektivtrafiken ska bli ett konkurrenskraftigt färd-sätt i stadsregionerna och mellan regionerna där kollektivtrafiken förmår sköta en stor del av folks behov av att röra sig från ställe till ställe. Järnvägstrafiken bör utvecklas långsiktigt och målmedvetet. Det är också dags att få en rätsida på de riksomfattande biljett- och informationssystemen inom kollektivtrafiken. Basservicen inom trafiken i glest bebodda områden måste tryggas.

Befolkningen blir äldre vilket kräver satsningar på underhåll av basservicen inom kollektivtrafiken och vidareutveckling av färdsystemen. Kommunerna har skyldigheter inom trafik och transport och deras behov bör beaktas när servicenivåerna inom kollektivtrafiken bestäms och servicen planeras. Att förena offentliga och privata rörliga tjänster enligt konceptet för närlogistik bidrar till att upprätthålla servicen i glesbygdsområden och att öka känslan av trygghet hos ensamboende äldre.

Närmare upplysningar: Silja Siltala, tfn (09) 771 2104,
silja.siltala@kommunforbundet.fi

5 Boende

Staten stöder bostadsproduktionen i tillräcklig grad

I tillväxtcentrum, inte minst i Helsingforsregionen råder brist på bostäder med rimlig hyra. På dessa orter kan låginkomsttagare och mindre bemedlade personer och familjer inte skaffa den bostad de behöver. Många unga som håller på att bli självständiga sitter i samma båt. Bostadsbristen återspeglas i regionens och näringslivets utveckling. Den är en orsak till att offentliga och privata arbetsgivare har svårigheter att rekrytera anställda inom servicebranschen. Statens stödsystem bör utvecklas. Villkoren för räntestöd för bostadsproduktion bör förbättras så att man med stödet kan bygga bostäder med rimliga boendekostnader för låginkomsttagare som behöver bostad.

Ett bostadspolitiskt program utarbetas för regeringsperioden

De bostadspolitiska frågorna och problemen har en sådan tyngd att det är motiverat att den regering som utses efter riksdagsvalet utöver regeringsprogrammet också utarbetar ett separat bostadspolitiskt program för regeringsperioden. Ett bostadspolitiskt program ger bostadspolitiken långsiktighet och förutsägbarhet, vilket har hög prioritet med tanke på verksamheten hos de olika aktörerna inom branschen.

Arbetsfördelningen mellan kommunerna och staten utvecklas

I statens system för bostadspolitiskt stöd och andra bostadspolitiska system fördelas uppgifterna mellan staten och kommunerna utan tillräcklig hänsyn till förändringarna i kommunerna och den rådande situationen där. Systemen och lagstiftningen skapades under en period då kommunerna skötte bostadsfrågorna på ett mycket enhetligt sätt. I dag har kommunerna gått åt skilda håll och trenden tycks hålla i sig. Detta och den allt stramare kommunalekonomin har lett till att många kommuner inte längre har anställda som är insatta i bostadsfrågor. Denna realitet bör beaktas också när det gäller uppgifter i statens stödsystem som ges till kommunerna. Stödsystemen, grunderna för beviljande och övervakningen måste förenklas och kommunerna måste vid behov få tillräckligt stöd av statliga myndigheter. Det påbörjade kommunala samarbetet kring skötseln av dessa uppgifter bör fördjupas och påskyndas.

Bostadsbehövande får mera stöd och omsorg än förr

Ett utvecklingsarbete som inte är slutfört är strävan att skaffa en normal bostad åt personer som tidigare bott på institution och samtidigt trygga tillgången på de tjänster som personerna behöver. Utvecklingsarbetet tar fasta på bland annat bostadslösa, utvecklingshämjade, rehabiliteringsklienter inom mentalvården, äldre och vissa andra personer som behöver stöd och omsorg i boendet. För att boendeformerna för dessa bostadsbehövande ska utvecklas behövs ett särskilt, riksomfattande utvecklingsprogram där frågan studeras så brett som möjligt genom att man utöver bostadspolitiska synvinklar också beaktar socialvård, hälsovård, planläggning och trafik.

Energihushållningen i bostadshus förbättras

Klimatet och de stigande energipriserna gör att energieffektiviteten i bostadshusen måste höjas. Inom nybyggandet sköts saken via nya byggbestämmelser, men i det befintliga bostadshusbeståndet krävs genomgripande förbättringar. Kommunförbundet anser det viktigt att statens begränsade stöd för energireparationer täcker behovet. Bostadshusägare bör också på andra sätt uppmuntras att utföra energireparationer. Information om energireparationer ska produceras och spridas, anknyttande undersöknings- och provbyggnadsprojekt ska sättas i gång och erfarenheterna av projekten ska föras vidare. Dessutom skulle det behövas särskilda energirådgivare som handleder och hjälper kommunala myndigheter, bostadsägare och fastighetsägare.

Systemet för bostadsbidrag läggs om

Det allmänna bostadsbidragssystemet bör reformeras utifrån Sata-kommitténs förslag. Reformmakarna ska vara beredda på att anslaget för det allmänna bostadsbidraget måste höjas. Reformen får inte höja kommunernas utgifter för utkomststöd eller leda till ökad segregation i aravahyreshus. Behovet att lägga om också andra bostadsbidragssystem bör utredas.

Segregation förebyggs

I Finland har man hittills lyckats undvika segregation och sådana samhällsproblem som fenomenet för med sig. Metoderna har varit en planläggning där bostäder som har varierande upplåtelseform och är av olika slag byggs i samma område. I hyreshusen har segregation motarbetats genom att man undvikit ensidiga hyresgästsstrukturer. Invandring, ökade inkomstgränser, förändringar i befolkningsstrukturen och en kraftig avfolkning i avsides belägna områden kan leda till segregation. Undvikandet av segregation ska enligt integrationsprincipen tas med i all bostadspolitisk verksamhet och förnyelse.

Förslagen från arbetsgrupperna Bostadsmarknad 2010 och AKKU omsätts i praktiken

Arbetsgruppen Bostadsmarknad 2010, som har utrett statens bostadspolitik på 2010-talet, och arbetsgruppen Utvecklande av bostadsbeståndet utanför tillväxtcentrum (AKKU) lade fram sina förslag i början av år 2011. Betänkandet från den första arbetsgruppen innehåller ett stort antal förslag som det är värt att genomföra och ta med i regeringens bostadspolitiska program. Den andra arbetsgruppens förslag gäller förebyggande och lindrande av bostadspolitiska problem i områden och kommuner som förlorar invånare och arbetsplatser. Det är värt att genomföra också dem. Förslagen gäller ingen stor andel av hela det bostadspolitiska stödet, men åtgärderna och stöden är viktiga för de berörda kommunerna.

Närmare upplysningar: Eero Hiltunen, tfn (09) 771 2264,
eero.hiltunen@kommunforbundet.fi

6 Byggnadstillsyn

Lagstiftningen om byggnadstillsyn utvecklas

Frågan om kommunernas uppgifter inom byggnadstillsynen är ändamålsenliga och om bestämmelserna fungerar bör utredas övergripande. Kommunernas byggnadstillsyn kan effektiviseras genom att lagstiftningens medel moderniseras. Det måste skapas klarhet i lagstiftningen så att bland annat tolkningarna förenhetligas. Lagändringar behövs inte minst för att skapa klarhet i ansvarsfrågorna inom byggnadstillsynen och för att intensiviera övervakningen av byggbestämmelserna.

Lagstiftningen har en central betydelse för tillhandahållandet av tjänster inom den kommunala byggnadstillsynen, resursallokeringen och utvecklingen av byggbranschen. Byggnadstillsynsmyndigheten bör ges en mindre roll och ett mindre ansvar genom ändringar och preciseringar i lagstiftningen. De privata aktörerna inom byggbranschen bör ges en större roll och påföras ett allt tydligare ansvar för byggprojekten. Med lagstiftnings- och myndighetsåtgärder kan man främja företagandets inom byggbranschen, branschens eget ansvar och en högre byggkvalitet.

Staten bör förbinda sig till att de kommunala byggnadstillsynsmyndigheterna inte åläggs nya lagstadgade uppgifter eller att deras nuvarande uppgifter inte utvidgas i framtiden.

Att arbeta för en enhetligare byggnadstillsyn har ingenting att göra med hur stor eller liten den kommunala byggnadstillsynsenheten är. Staten bör stöda framställningen av handböcker och kursmaterial som främjar en enhetligare byggnadstillsyn och kursverksamhet i sammanhanget.

Lokala byggnadstillsynsenheter bildas genom frivilliga insatser

Byggnadstillsynen hör till den kommunala servicen och dess organisation ska tas med i den övergripande utvecklingen av den kommunala förvaltningen. Byggnadstillsynen ska förvaltas i enlighet med den övriga utvecklingen av kommunstrukturen och det kommunala samarbetet. Då kan lokala och regionala omständigheter och kommunernas övriga förvaltningslösningar beaktas. Att genom sektorbestämd lagstiftning tvinga parter till samarbete driver kommunens förvaltningar längre från varandra och sätter käppar i hjulet för utvecklingen av kommunstrukturen och ett brett samarbete mellan kommunerna.

Kommunernas egna initiativ att bilda större byggnadstillsynsenheter ska understödjas på alla vis. När sådana enheter planeras väl och förnuftigt kan de ge kommunalekonomiska besparingar, eftersom byggnadstillsynen i större verksamhetsområden kan skötas av färre anställda. Det sistnämnda förutsätter emellertid att staten i hög grad bidrar till kommunernas investeringskostnader för elektronisk kommunikation inom byggnadstillsynen och för automation av byggnads- och lägenhetsuppgifterna som tillställs staten.

Sammanställningen av byggnads- och bostadsstatistik bör ske elektroniskt

De elektroniska tjänsterna bör vidareutvecklas. Här är storleken på kommunernas byggnadstillsynsenheter inte avgörande, eftersom de elektroniska systemen bör utvecklas nationellt så att det är lätt för olika slags kommuner att ta dem i bruk. Staten bör ordna med stöd och finansiering för definiering av och investeringar i enhetliga elektroniska system som främjar en automatisk sammanställning av byggnads- och lägenhetsdata.

Närmare upplysningar: Markku Axelsson, tfn (09) 771 2243,
markku.axelsson@kommunforbundet.fi

6 Miljö

En tillsynsavgift för miljövard införs

De kostnader som uppstår genom att kommunens miljövårdsmyndighet utför systematisk tillsyn bör kunna täckas med en tillsynsavgift för miljövården. De olika funktionerna i enlighet med miljöskyddslagen förutsätter regelrätt och systematisk tillsyn och kontroller, vilket innebär kostnader för kommunerna. Till följd av att tillståndssystemet har luckrats upp räcker miljöstillståndsavgifterna inte alltid till för att täcka kostnaderna. Därför bör kommunerna ges rätt att ta ut en avgift av verksamhetsutövarna för de åtgärder som ingår i kommunernas systematiska tillsyn.

Regionalt stöd och rådgivning i miljövårdsfrågor

Myndighetsuppgifterna inom miljövården förutsätter en allt mer djupgående specialkompetens i kommunerna. Exempel på sådana uppgifter är verkställande av förvaltningsplaner för vattenvård, grundvattenskyddet, effektiviserad vattentjänster, minskning av den diffusa belastningen och en förskjutning av tyngdpunkten mot efterhandstillsyn till följd av att miljöstillståndssystemet luckrats upp. Ett sätt att stärka kompetensen och öka miljövårdsåtgärdernas genomslagskraft är ett regionalt stöd för myndighetsåtgärderna inom miljövården. Med hjälp av en nationell lösning har man åstadkommit bland annat rådgivning gällande avfallsvatten och energieffektivitet i glesbygden. Ett motsvarande förfarande kunde tillämpas också i fråga om regionalt stöd för miljövårdsmyndigheternas specialkompetens.

Statens miljöinformationssystem reformeras

Moderna elektroniska tjänster förutsätter ett välfungerande gränssnitt mellan statens och kommunens datasystem samt interaktiv tillgång till information. Uppluckringen av miljöstillståndssystemen förutsätter smidiga elektroniska tjänster. Statens miljöinformationssystem bör omedelbart höjas åtminstone till den nivå som krävs för de lagstadgade uppgifterna.

Saneringen av herrelösa förorenade områden tryggas

Det finns en täckande lagstiftning om ansvaret för att sanera nya förorenade områden, men områden som förorenats rentav för flera årtionden sedan har ofta lämnats utan en ansvarig sanerare. Recessionen kan leda till att även nya förorenade områden förblir herrelösa. För att säkerställa saneringen av dessa herrelösa förorenade områden måste man skapa nationella mekanismer och trygga finansieringen av saneringen.

Metso-programmet för tryggnad av mångfalden i skogarna bör gälla även kommunernas skogar

Även kommunerna kan föreslå att deras skogar skyddas inom ramen för METSO, handlingsprogrammet för mångfalden i skogarna i södra Finland. Kommunerna utgör en betydande grupp av skogsägare, och deras skogar har ofta ett särskilt värde ur mångfaldsperspektiv. Tills vidare har kommunernas skogar i huvudsak skyddats genom att staten övertagit dem i sin ägo. När en kommun anhåller om att få bilda natur-

skyddsområden på privat mark, bör kommunen få ersättning för förlust av den ekonomiska nyttan.

Närmare upplysningar: Vesa Valpasvuo, tfn (09) 771 2558,
vesa.valpasvuo@kommunforbundet.fi

Maija Hakanen, tfn (09) 771 2106, maija.hakanen@kommunforbundet.fi

7 Avfallshantering

Regleringen av avfallshanteringen bör grunda sig på ett kretsloppsperspektiv

Förebyggande av uppkomsten av avfall är i allmänhet det bästa alternativet beträffande miljöeffekterna. Genom utredningar har det å andra sidan klarlagts att man i vissa fall genom att använda material som omvandlas till avfall, exempelvis förpackningar, kan förhindra att själva produkten omvandlas till avfall. Miljöeffekterna av olika material och produkter bör analyseras med beaktande av alla miljöeffekter under deras livscykel.

I ett glest bebyggt land leder små volymer och långväga transporter i kombination med oriktiga åtgärder snarare till en ökad förbrukning av miljön och resurserna än till skonande av miljön. Det är viktigt att författningarna styr avfallshanteringen mot metoder som är så miljövänliga som möjligt. I finländska förhållanden bör styrningen vara inriktad på livscykelkriterier som beaktar motverkandet av klimatförändringen.

Utnyttjandet av kommunalt avfall bör inte omfattas av avfallsskatt

I praktiken skulle en skatt som inriktas på utnyttjandet endast öka boendekostnaderna och leda till att avfallet utnyttjas utanför Finlands gränser, där sådan verksamhet inte är skattepliktig. Avfallsåtervinningen bör främjas. Däremot bör man undvika separat insamling av material för skenbar återvinning, i synnerhet om det finns efterfrågan på material för energiutvinning. Man bör inte sätta upp numeriska återvinningsmål utan ett livscykelperspektiv.

Det kommunala avfallet består huvudsakligen av förnybart material som är koldioxidneutralt. Det fossila materialet i kommunalt avfall är till största delen olika plaster som inte går att återvinna. Energiutvinningen av avfall i avfallskraftverken spelar en viktig roll för avfallshanteringen i lokalsamhällena i syfte att motverka klimatförändringar som beror på avstjälningsplatserna samtidigt som energin i avfallet tas till vara. Avfall bör förbrännas endast om en helhetsbedömning talar för det, men å andra sidan bör återvinningsbart avfall kunna förbrännas när det är ett miljövänligare alternativ.

Utfallet av avfallsskatt till kommunerna

Att intäkterna av avfallsskatt redovisas till kommunerna är motiverat av den anledningen att kommunerna ansvarar för hanteringen av kommunalt avfall och att kostnaderna för olika uppgifter som ingår i hanteringen inte går att täcka med utfallet av den offentligrättsliga avfallsavgiften enligt avfallslagen. Sådana uppgifter är exempelvis sanering av gamla avstjälningsplatser som anlagts innan avfallslagen trädde i kraft, sanering av herrelösa förorenade eller nedskräpade områden, bekämpning av den våldsamt ökade nedskräpningen samt förebyggande av avfall som inte omfattas av kommunens avfallshanteringsansvar, genom upplysning och information riktad till näringsidkarna. Även de små belopp som redovisningen av avfallsskatt bidrar med är till hjälp när det gäller att sköta dessa skattefinansierade uppgifter.

Resurserna för utveckling av avfallshanteringen tryggas

Resurserna för miljöförvaltning har skurits ner fortlöpande, vilket ibland kommer till uttryck i en dålig hantering av den övergripande avfallshanteringen. Tidigare finansierade miljöförvaltningen i betydande grad den nationella utvecklingen av avfallshanteringen. På så sätt styrdes den tekniska och administrativa utvecklingen på området. De nuvarande ringa utvecklingsresurserna har ofta inriktats på att utveckla separata tekniska metoder utan att avfallshanteringen som en helhet tagits i betraktande.

Närmare upplysningar: Kirsi Rontu, tfn (09) 771 2559,

kirsi.rontu@kommunforbundet.fi

Leena Eränkö, tfn (09) 771 2554, leena.eranko@kommunforbundet.fi

8 Infra

Det gäller att sörja för infraegendomens värde och reparationsskulden

Värdet av Finlands infrastrukturer överskrider 500 miljarder euro. Vi måste se till att detta kapital utnyttjas effektivt och att det används och sköts så att egendomen inte förlorar sitt värde. För att bromsa upp en ökande reparationsskuld måste vi anpassa anslagen för investeringar och underhåll enligt behoven. Användningen av anslagen måste också effektiviseras med hjälp av nya upphandlingsmodeller. Reparationsskulden för kommuninfra är ungefär 2,5 miljarder euro. Det är viktigt att reparationsskulden minskas. I Statistikcentralens investeringsdata bör nyinvesteringar och reparationsinvesteringar specificeras skilt för sig.

Kommunerna saknar pengar för investeringar i gatureparationer av den anledningen att de finansierar statliga vägprojekt. Enligt erfarenheterna från de senaste åren har statens brist på pengar lett till att kommunerna blivit tvungna att finansiera projekt och tjänster som staten ansvarar för. I annat fall skulle väginvesteringarna inte ha kunnat genomföras enligt de krav som samhällsutvecklingen ställer. Ur kommunernas synvinkel är det synnerligen oroväckande att den statliga finansieringen är på en så låg nivå. Staten får inte skyffla över ansvaret på kommunerna genom att vädja till brist på pengar. Till följd av tillväxt och reparationsskulder har kommunerna själva mycket krävande serviceförpliktelser.

Behovet att renovera kommunernas byggnader har vuxit och fortsätter att växa under de närmaste tio åren särskilt i fråga om byggnader som socialväsendet ansvarar för, såsom ålderdomshem och daghem, hälsocentraler och sjukhus samt skolor. För att byggnadsbeståndet ska kunna totalrenoveras till en rimlig nivå inom tio år krävs dubbelt större finansieringsresurser. Enbart saneringen av fukt- och mögelskador i offentliga byggnader kostar årligen uppskattningsvis 40–50 miljoner euro för kommunerna. Det är viktigt att staten bidrar med finansiering för sanering av fukt- och mögelskador i daghem, ålderdomshem, hälsocentraler och skolor. För samhället blir det betydligt dyrare att vårda människor som insjuknat än att i tid sanera byggnaderna.

Att de kommunala vattentjänstverkens nät är i gott skick är viktigt med tanke på hela samhällets funktioner. Under de närmaste decennierna bör vattentjänstverken minska sin saneringssskuld. Saneringsbehovet för vattentjänstnäten är 320 miljoner euro per år. Det är en tung börda för kommunerna. De anslag staten anvisat för vatten- och avloppsarbeten har minskat i oroväckande grad. Även i fortsättningen bör staten ansvara för välfungerande vattentjänster och stödja byggandet av överföringsavlopp, eftersom man genom att koncentrera hanteringen av avloppsvatten till större och effektivare enheter uppnår ett både för ekonomin och vattenskyddet optimalt resultat.

Skyddet mot översvämningar bör vara en gemensam angelägenhet

Att bereda sig inför klimatförändringen är en nationell angelägenhet, och därför bör statens roll och finansiella satsning på projekt som främjar skyddet mot översvämningar stärkas.

Eftersom det måste finnas en beredskap för översvämningsskador, bör man understryka vikten av att fastighetsägarna på eget initiativ skaffar sig den beredskap som krävs. Med beaktande av kommunernas ekonomi i nuläget och framöver är det klart att de flesta kommuner inte klarar av att på egen hand ansvara för projekt som främjar översvämningsskyddet eller för finansieringen av projekten. För översvämningsskyddet och dess finansiering måste nya lösningar tas fram, exempelvis så att fastighetsägarna kan förpliktas delta i de kostnader kommunen har för översvämningsskyddet.

Slå vakt om räddningsväsendet och tryggheten

Inom räddningsväsendet bör man se över arbetsfördelningen mellan kommunerna och staten. Staten bör svara för byggande och upprätthållande av en infrastruktur som betjänar alla räddningsverk samt ordna med finansiering, så att tjänsterna är avgiftsfria för användarna. Vad tryggheten beträffar behöver vi ett system där investeringarna i trygghet stöds med statliga medel. På så sätt blir det lättare att införa olika trygghetslösningar.

Statens, kommunernas och övriga myndigheters beredskapsplanering och praktiska åtgärder bör förnyas så, att man särskilt beaktar de störningar som förekommer under normala tider och de problem störningarna kan innebära för den kritiska infrastrukturen, oavsett vem som har ansvaret för infrastrukturen. Det gäller att skapa ett nationellt system för lägesbilder som beaktar även kommunernas behov. Inom ramen för den krisinformation som är riktad till medborgarna skapas en krisportal och ett sms-system för nödmeddelanden. Genom dessa åtgärder kan man stärka samhällets kris-tålighet och hantering av krissituationer.

Närmare upplysningar: Kirsi Rontu, tfn (09) 771 2559,
kirsi.rontu@kommunforbundet.fi

Markku Haiko, tfn (09) 771 2064, markku.haiko@kommunforbundet.fi

9 Klimat och energi

Klimatpartnerskapet mellan staten och kommunerna bör byggas ut

Ansvarsfördelningen i samband med klimatförändringen bör vara rättvis för kommunerna. Både lagstiftningen och övriga statliga åtgärder ska ge kommunerna tillräckliga förutsättningar att bekämpa klimatförändringen och anpassa sig till dess effekter.

Kommunernas eller regionernas egna klimatstrategier kräver målmedvetet samarbete och partnerskap mellan staten och kommunerna. Statens och kommunernas klimatpartnerskap bör fördjupas genom ett omfattande klimatavtal eller genom ett program som verkställer målen för den nationella klimat- och energistrategin samt kommunernas och regionernas klimatstrategier. När det gäller energisparande och förnybar energi finns det redan erfarenhet av ett sådant avtalsbaserat samarbete.

Klimatpartnerskapet kan byggas ut exempelvis inom trafiken och markanvändningen, där det krävs gemensamma ansträngningar för att skapa en enhetlig samhällsstruktur och sådana lösningar i fråga om boende och service som innebär ett minskat behov att förflytta sig från en plats till en annan och allt bättre möjligheter att använda hållbara sätt för färd och transport.

Som ett led i klimatpartnerskapet bör innovativa stöd- och finansieringsarrangemang utvecklas. Kommunernas utsläppsminskningar kan stödjas till exempel genom budgetfinansiering eller en klimat- och energifond. Också intäkter från EU:s utauktionerade utsläppsrättigheter kan anvisas till lokala åtgärder för utsläppsminskning. I Norge har man till exempel tagit fram ett förhandlingsförfarande mellan staten och kommunerna i syfte att hitta de mest kostnadseffektiva metoderna för utsläppsminskningar.

Nationell energi- och klimatrådgivning

Ett tvåårigt experiment kring energirådgivning för konsumenterna fullföljs år 2011. Av de totalt 24 projekt på olika håll i Finland som ingår i experimentet är en stor del kommun- eller landskapsdrivna. Energikontorens verksamhet bör tryggas, energirådgivningen permanentas och rådgivningsnätverket utvidgas och stärkas genom lagstiftning.

Det är viktigt att trygga tillgången på tillförlitlig information om klimatförändringen och hur den kan bekämpas. Webbplatsen Klimatguiden.fi, som introduceras på hösten, är ett gemensamt LIFE+-projekt för Meteorologiska institutet, Finlands miljöcentral och Tekniska högskolans Centrum för urbana och regionala studier. Även framöver är det viktigt att sammanställa den information som olika aktörer producerar. Resurserna för att upprätthålla Klimatguiden.fi måste tryggas.

Energieffektiviteten och climateffekterna spelar en väsentlig roll också när det gäller offentlig upphandling. I statsrådets principbeslut om hållbar produktion och konsumtion ingår ett löfte om att koncentrera miljökompetensen och rådgivningen när det gäller upphandling till någon befintlig sakkunnigorganisation för att tillhandahålla information och anvisningar även för kommunerna. Nu gäller det att infria det löftet.

Närmare upplysningar: Maija Hakanen, tfn (09) 771 2106,

maija.hakanen@kommunforbundet.fi

Kalevi Luoma, tfn (09) 771 2556, kalevi.luoma@kommunforbundet.fi

10 Elektroniska tjänster och datasystem

Kommunernas datasystem och e-tjänster utvecklas

Kommunernas tekniska sektor och miljöväsende skapar de primära fysiska verksamhetsförutsättningarna för invånare och företag genom lösningar som berör markanvändning, trafik och boende. En effektivisering av samhällsfunktionerna och tjänsterna förutsätter att verksamhetsprocesserna förbättras och att kommunerna på bred front och utan dröjsmål inför elektroniska tjänster.

Kommunernas serviceproduktion grundar sig på välfungerande datasystem, som kommunerna utvecklar och upprätthåller i samarbete med aktörer inom privata sektorn som tillhandahåller IT-tjänster och dataproduktion. En effektivisering av samhällsfunktionerna förutsätter kompatibla IT-lösningar i kommunerna och enhetliga datareserver. Utvecklingen av IT-lösningar bör ske på marknadsvillkor så, att en tillräcklig konkurrens tryggas samtidigt som uppkomsten av såväl privata som offentliga monopol inom kommunernas e-tjänster förhindras.

Inom ramen för gemensamma projekt har kommunerna i samarbete med företagen skapat gränssnitt som stödjer e-tjänster i kommunernas operativa datasystem. Vid sidan av utbyggda gränssnitt behövs en fungerande marknad för e-tjänster samt aktivitet i kommunerna när det gäller att införa nya tjänster och gränssnitt.

IT-lösningar som skapats på en fungerande marknad införs i kommunerna

Vid sidan av att nya IT-lösningar tas fram bör kommunerna målmedvetet införa nya verksamhetsprocesser och e-tjänster. Införandet av elektroniska tjänster bör främjas genom tidsbundna stödfinansieringsprojekt, med hjälp av vilka kommunerna och företagen aktiveras att genast införa gränssnitt till datasystemen och e-tjänster som kommunerna och företagen utvecklat och genomfört tillsammans.

Staten bör stödja en elektronisk sammanställning av byggnads- och bostadsstatistik. De elektroniska tjänsterna bör vidareutvecklas. Systemen bör utvecklas på nationell basis, så att de med lätthet kan införas i kommuner av olika slag. Staten bör ordna med stöd och finansiering för definiering av och investeringar i enhetliga elektroniska system som främjar en automatisk sammanställning av elektroniska tjänster samt byggnads- och lägenhetsdata.

Närmare upplysningar: Matti Holopainen, tfn (09) 771 2269,
matti.holopainen@kommunforbundet.fi